

DET HVIDE UFØRE

Anmeldelse af Benny Lihme

På forunderlig vis er det lykkedes for den danske oversættelse af den amerikanske videnskabsjournalist Robert Whitakers vigtige og internationalt omdiskuterede bog om “den psykiatriske epidemi” at undgå originalversionens vigtigste titel del, nemlig at der har fundet *en forbløffende vækst* sted i amerikanernes psykiske sygdomme.

Begrundelsen for det forbavsende i denne vækst må man søge til bogens tætpakkede fakta indhold for at finde, nemlig den talmæssige belysning af det forhold at denne vækst er forløbet i en nogenlunde parallel kurve med væksten i antal psykiatriske behandlinger. Kort sagt, jo mere medicinskpsykiatrisk behandling jo flere psykisk syge. Hvilket for en lægmand som Whitaker er lidt mere end en undren værd, for lægevidenskabens fortjeneste er jo at helbrede sygdomme, ikke at skabe eller vedligeholde dem. Bogens opgave er at samle et puslespil, som kan svare på spørgsmålet: hvorfor er antallet af invaliderede psykisk syge (“førtidspensionister”) steget gennem de sidste 50 år? Herunder det foruroligende forhold, at den psykiatriske epidemi har spredt sig til børn (bogens kapitler 11 og 12 handler om børns diagnosticering og medicinering, især ADHD).

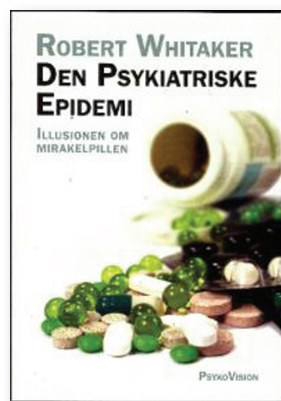
Whitakers navn er i USA blevet forbundet både med “anti-psykiatri” og Scientology. Der er ikke belæg for nogen af delene i hans bog, som er et dybtgående, flerårigt stykke undersøgende journalistik foldet ud som en fortælling om den psykiatriske videnskab/profession i en historisk periode på 55 år begyndende med det antipsykotiske lægemiddel chlorpromazin. Sidenhen følges denne “psykofarmakologiske revolution” op med midler udviklet mod depression og angst. Hvadenten lægemidlerne er rettet mod det ene eller andet, er

det Whitakers strategi at fremlægge videnskabelige undersøgelser, som alle peger i samme retning, nemlig at de langsigtede effekter medvirker til at fastholde patienterne som patienter og i roller som “psykosocialt handicappede” eller borgere på overførselsindkomst grundet psykisk sygdom (mens denne anmeldelse skrives rapporterer en undersøgelse fra Socialforskningsinstituttet, at “der er sket en stigning i antallet af sindslidende, der modtager socialstøtte”).

Robert Whitaker kan siges at rette op på den ubalance, som medicinalindustrien og psykiatrien i fællesskab har skabt ved at ignorere eller ikke oplyse om medicinens negative langtidsvirkninger. På en måde benytter Whitaker sig af samme strategi, når han underbelyser medicinens positive effekter gennem en selektiv udvælgelse af videnskabelige resultater, som støtter hans tese. Problemet for psykiatrien er det overvældende antal videnskabelige undersøgelser, som står til Whitakers disposition. Og som han tålmodigt og (for) detaljeret er ved at køre sine læsere i sæk med. Når man som læser alligevel hænger på til det sidste, skyldes det bogens fyldige case afsnit baseret på forfatterens interviews med 60 personer med psykiatriske diagnoser. En del af disse personlige historier indpasses i den videnskabelige historie, således at det individuelle niveau træder frem mellem tabeller, grafer og figurer.

Whitaker er ikke ude i et ideologisk ærinde, hans mantra er “go to the data”. Han kan således med god grund hævde, at hvis der er tale om anti-psykiatri, så kommer denne anti-bevægelse fra de førende medicinske forsknings tidsskrifter, altså fra selve det psykiatriske maskinrum.

Den 7. november 2013 forelæste Robert Whi-

Robert Whitaker:

Den psykiatriske epidemi. Illusionen om mirakelpillen.

PsykoVision.

413 sider, kr. 369,-.

Forord af Peter Gøtzsche.

Oversat af Jonas Sivesgaard efter *Anatomy of an Epidemic. Magic Bullets, Psychiatric Drugs, and the Astonishing Rise of Mental Illness in America.*

taker for en fuld sal i Indre Missions Bethesda i København. I diskussionens sidste del kom han ind på forskellige former for personligt ubehag i kølvandet på bogens udgivelse i USA. En del pårørende til psykisk syge har anklaget Whitaker for at skabe unødigt frygt for psykiatrien (hvad mange psykiatere er hurtige til at give dem medhold i). Han er ligefrem blevet udsat for trusler fra pårørende, som giver ham skylden for, at deres voksne børn er stoppet med deres medicin med efterfølgende psykotiske udbrud og selvmord til følge.

Dette dilemma er selvfølgelig ubehageligt for Whitaker, selv om man intetsteds kan se ham plædere for et pludseligt medicinstop. Hans ærinde er at informere befolkningen gennem en socialisering af de undersøgelsesresultater, som hverken den private industri, psykiatrien eller staten har sørget for er blevet ordentligt formidlet. Hans konklusioner på baggrund af den videnskabelige litteratur lyder, at psykiatrien må stoppe med at gemme resultaterne af langtidsstudier, der afslører, at vedvarende medicinsk behandling forværrer effekten, især hvor psykisk sygdom behandles med en cocktail som består af et anti-depressiv, et anti-psykotikum og benzodiazepin evt. tilsat en stemningsstabilisator. I stedet bør psykiaterne finde frem til, hvordan medicinen bruges velovervejede og kloget i en kombination af psykosocial indsats og en begrænset brug af medicin.

Bogens afsluttende del 5 vedrører "løsninger", og selv om der ikke findes en kogebog med færdige opskrifter, så er der dog nogle forskningsmæssigt belyste alternativer, som Whitaker henvender sig til (Loren Moshers Soteria House model og ikke mindst den finske Åben Dialog tilgang). Hertil kommer, at der efter Whitakers opfattelse er brug

for en standard for et medicin-nedtrapningsprogram – blandt psykiatribrugere er medicinnedtrapning for tiden et vigtigt anliggende, og f.ex. LAP (Landsforeningen af nuværende og tidligere Psykiatribrugere) har netop sammen med Stemmeværket udgivet en nuanceret guide om "En sikker vej ud af psykofarmaka".

Engang tilbage i 1977 sad jeg et andet sted i København, Panum Institutets store auditorium, og lyttede til videnskabeligt rapporterede medicinske rædselshistorier. Ivan Illich var i byen for at præsentere hans bog *Medical Nemesis* (dansk oversættelse "Grænser for lægevidenskaben. Lægevæsenets nemesis: Undergravningen af sundheden"). Illich bredte sig over forskellige medicinske specialer, hvoraf psykiatrien blot var ét blandt flere. Hvis jeg ikke dengang fik fat i ordet *iatrogenitet*, så har jeg fået det med Robert Whitakers bog, hvor begrebet bruges igen og igen. Hvad det betyder? Det er græsk, iatros = læge, og betyder lægeskabt sygdom...

Det er godt og relevant for den danske debat, at Robert Whitakers ellers meget amerikanske bog er blevet oversat til dansk. Dog burde der have været større omhu i såvel oversættelse som korrektur. Nogle vigtige noter er slet ikke oversat, den af forfatteren meget brugte kilde Loren Moshers vigtigste bog om Community Mental Health og Soteria nævnes ikke, selv om den kom på dansk i 1996 under titlen *Samfundspsykiatri*. I sjuiskeafdelingen bliver statistisk et sted til statisk, én kvinde ved navn Classen bliver til Clausen, svenske Lars Mårtensson bliver til Martensson, et sted bliver iatrogen effekt til iagtronisk osv.